

Naši plši II — Plšík lískový (*Muscardinus avellanarius*)

Vladimír Vohralík a Miloš Anděra

Naším nejmenším a současně i nejznámějším zástupcem čeledi plchovitých je plšík lískový — *Muscardinus avellanarius* (Linnaeus, 1758). Obývá celou střední Evropu od Francie až po severní část Balkánského poloostrova, žije též v Itálii, v jižní Anglii a zasahuje až do jižního Švédska. V Sovětském svazu je rozšířen především podél západní hranice a v úzkém pruhu dosahuje až k řece Volze.

Přesný obraz jeho rozšíření na území našeho státu zatím není znám. Z dosavadních nálezů vyplývá, že se vyskytuje jak v nižších a středních polohách, tak i poměrně vysoko v horách, kde může žít dokonce i nad horní lesní hranicí v porostech kleče. Nejvýše položený nález pochází z Vysokých Tater z nadmořské výšky 1700 m (Hanzák, Rosický 1949). V Krkonoších byl běžně nalézán v 800 — 1000 m n. m. a Hanzák (1959) ho zastihl v Úpské Jámě až v 1400 m. Zdá se tedy, že plšík lískový má z našich plchů pravděpodobně nejširší ekologickou valenci (přizpůsobivost prostředí), což mu umožňuje obývat klimaticky velmi rozdílné biotopy.

Zatímco v horských oblastech, jako jsou Krkonoše, Šumava a Novohradské hory, obývá hlavně mladé jehličnaté porosty nebo světlé lesní okraje s podrostem maliní, je ve středních a nižších polohách vázán především na listnaté nebo smíšené lesy a háje, přičemž se nevyhýbá ani biotopům vysloveně parkového charakteru. Proto se s ním můžeme setkat i v některých pražských sadech.

V létě si plšící stavějí z trávy a listů charakteristická kulovitá hnízda, která jsou někdy volně zavěšena na větvích keřů a stromů nízko nad zemí, jindy jsou ukryta v dutinách stromů a pařezů. Výjimkou nejsou ani hnízda umístěná v trávě nebo v hustém porostu maliní přímo na zemi. Plšící také s oblibou osídlují ptačí budky, kde se s nimi též nejčastěji můžeme setkat. Zimu přespávají v zemních hnízdech umístěných většinou pod vrstvou suchého listí, mezi kořeny nebo nehluboko v zemi.

Protože biologií plšíka lískového se na našem území nikdo soustavně nezabýval, jsme odkázáni především na poznatky sovětského zoologa Lichačeva, který se věnoval studiu jeho života více než 20 let. Svá pozorování konal především v rezervaci Prioksko-terrasnyj zapovednik jižně od Moskvy. Lichačev značkoval drobnými ornitologickými kroužky plšící obývající ptačí budky, kterých měl vyvěšeno několik tisíc. Výsledky svých pozorování uveřejnil v letech 1954 — 1971 v řadě publikací. Ačkoli bylo prokázáno, že některé otázky biologie plšíka lískového (např. délka zimního spánku, potrava a počet mláďat) se mohou v klimaticky rozdílných oblastech poněkud lišit, mohou nám výsledky Lichačevovy, založené na mnohaletém sledování velmi početného materiálu, sloužit jako základní schéma pro poznání života tohoto zajímavého hlodavce.

V podmínkách uvedené rezervace osídlují plšící především mladé osikobřezové porosty, méně hojní jsou ve vzrostlém listnatém lese a v čistě borovicovém porostu se prakticky nevysky-

Plšík lískový — *Muscardinus avellanarius*

tuje. Je zajímavé, že zde obývají pouze dutiny a volně postavené hnízdo nikdy nebylo nalezeno.

V budkách se objevují samci již v polovině dubna, zatímco samice až začátkem května. K zimnímu spánku se dospělí jedinci ukládají mnohem dříve než letošní (tj. toho roku narozená) mláďata. Zatímco některá dospělá zvířata opouštějí budky již koncem srpna a během září zmizí téměř všechna, mladé plšíky zde lze zastihnout často až do počátku zimy.

Na jaře si samice staví jedno, velmi často též dvě blízko sebe umístěná hnízda. První vrhy mláďat bývají koncem května a rozmnožování trvá často až do počátku září. Ve vrhu mohou být 3 — 7, nejčastěji 4 — 5 mláďat, průměrná velikost vrhu je asi 4,3. Většina samic po hlavně dospívá až po svém prvním zimování, pouze v některých letech se ojedinelé kusy rozmnožují již v stáří 2½ měsíce. Některé samice, většinou starší než jeden rok, mají dva vrhy ročně, častější je však pouze jeden vrh. Ale uvedené hodnoty během jednotlivých let značně kolísají v závislosti na počasí, úrodě semen a věkovém složení populace.

Mláďata se rodí holá a slepá a často je již během prvních dnů jejich života samice přenáší do jiného hnízda. Mezi novorozenými mláďaty je průměrně 54 % samců, kteří pak zřejmě početně převládají i v celé populaci (56 %). Mladí plšící, kteří prohlédnou teprve po 18 až 19 dnech, zůstávají s matkou do 35 — 45 dnů stáří. Nemá-li samice druhý vrh, může s mláďaty zůstat i 50 — 60 dní. Několik dnů po odchodu samice zůstávají mláďata ještě pohromadě, pak se rozcházejí.

Koncem léta, především v září, přibývají plšící velmi rychle na váze, protože musí shromáždit dostatečné tukové zásoby, jež jim umožňují přežít dlouhé období hibernace (zimního spánku), kdy nepřijímají potravu. Během hibernace ztrácejí značnou část své tělesné váhy. U dospělých je tato ztráta, stejně jako u ostatních hibernujících hlodavců (křeček, sysel) vyšší než u mláďat, jež přezimují poprvé. U dospělých samců byl zjištěn vyšší průměrný úbytek váhy (36 %) než u samic (27 %). V některých případech může dosáhnout ztráta váhy až 45 %.

Také v létě během dne upadají plšící

živa